



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

126. In quo sensu Episcopus, quando consecratur, vocet Pontificem
Vicarium D. Petri, & an dicta verba sint in Pontificali corrigenda? Ex p. 12.
tr. 3. & Misc. r. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

quando celebrantur conjugari quique vocantur, ut in via iam conjugii præcesserunt, in subsequen-
tia quoque copula gaudio miscantur, cur non ergo,
& in hac spirituali ordinatione, qua per sacrum mi-
nisterium homo Deo conjugitur, tales conveniant,
qui vel in profectu ordinati gaudeant, vel pro ejus
custodia Omnipotenti Deo preces pariter fundat.

1. Nota Lector, quod plures alias mysticas signifi-
cationes omnium Rituum Episcopalis consecrationis
exhibet, & latè invenies apud Gerundum, doctum
quidem Authorem ex Societate I E S V, de Episco-
po, tom. 2. lib. 8. disput. 13. cap. 3. cum seq. sed ex in-
dustria illas hic adducere nolui, contentus tantum
eo, quæ notat Socolovius profere, nam liber Patris
Gerunde facile invenitur; non autem Socolovii, vide
etiam Petrum Gregorium Tholofanum in Synag.
Paris univers. lib. 15. cap. 12. num. 38. cum seqq. & hæc
dicta sufficiant circa præsentem Tractatum de Con-
secratione Episcopali, quem post tot exhantlatos
labores in Theologia Morali ultimo loco scripsi, an-
num agens sexagesimum novum. Faxit Deus, quod
qui tantos libros scripsi, in uno vitæ libro, scrip-
tus sim.

RESOL. CXXVI.

In quo sensu Episcopus, quando consecratur vocat Pontifex
Vicarium D. Petri, & an dicta verba sint in
Pontificali corrigenda? Ex p. 12. tract. 3. & Misc.
Resol. 1.

1. R Espondeo, quod Paulus Lopus de Sedium
Patriarch. erecti. cap. 15. n. 13. Franciscus
del Castillo in 4. sent. tom. 2. disp. 15. q. 4. numero 23.
Cardin. Baronius, tom. 9. anno 740. in nota marginali,
& Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Reform. Pontificali
parte 17. docent talem loquutionem esse impropiam:
nam vox Vicarius supponit subjectionem ejus, cujus
vices geruntur; nam est officium subalternum, ut
observat Baldus cons. 333. num. 2. lib. 1. & idem Vica-
rius proprie loquendo, minor est eo, cujus est Vica-
rius, ut docet Becanus Opusc. de Prim. Regis Angliæ,
part. 2. cap. 1. num. 4. & etiam ipsimet Hæretici, Bodi-
nus de Republica lib. 1. cap. 9. n. 127. Gasp. Rovius in
Commentario Juridico Hispanico Politico ad legem Re-
gum Germanorum, cap. 11. sect. 11. num. 4. & Rein-
king de regimine Seculari, & Ecclesiastico lib. 1. Class.
3. cap. 9. num. 307. Unde rectè Doctores inclyti Mu-
sei Sorbonici, ut patet apud Duvallium De Roman.
Pontif. part. 1. quest. 2. damnarunt quandam propo-
sitionem M. Antonii de Dominis, asserentis Spiritum
Sanctum esse Vicarium Christi in regimine Ecclesiæ;
nam talis propositio redolet hæresim Macedonianam,
in verbo Vicarii, nam, ut dictum est, Vicarius minor,
seu inferior est eo, cujus & Vicarius: Ex hoc sequi-
tur ut optime observat Ioan. Driedonic. tom. 1. lib. 4.
cap. 3. part. 1. Mendoz. in quodlibet quest. 4. scholastica
num. 2. Pontificem non esse dicendum Vicarium Divi
Petri, cum Summus Pontifex, in regimine Ecclesiæ,
non sit minor, nec inferior D. Petro, sed æqualis. Et
ideo Divus Bernardus lib. 2. de Considerat. cap. 8. voca-
vit Eugenium Papam, potestate, Petrum; quod negat
Calvinus lib. 4. Instit. cap. 6. §. 8. & alii hujus farinae
homines: contra quos, & solidè insurgit Suarez contra
Regem Angliæ lib. 3. cap. 12. & 15. per totum, & Duval-
lius, ubi supra de Rom. Pontif. part. 2. quest. 7. Ergo
non est Romanus Pontifex, vocandus Vicarius, sed
successor Petri; & idem Patres, & Concilia loquentes
de Pontifice, vocant illum Vicarium Christi, & suc-
cessorem D. Petri, sic loquitur D. Thomas lib. 1. con-

tra Gentes, cap. 33. & lib. 1. de Regim. Princ. cap. 14.
& alii Patres, quorum ad fatietatem possem huc no-
mina adducere, sed sufficit mihi tantum verba Conci-
lii Florentini proferre, ubi sic asseritur. *Definitum Pon-
tificem Romanum successorem esse Divi Petri Principis
Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ec-
clesiæ Caput.* Vide quomodo Concilium, quando lo-
quitur de Pontifice, in ordine ad Christum vocat illum
ejus Vicarium, quando vero loquitur de Pontifice in
ordine ad Petrum, vocat ejus successorem, unde in
cap. fin. de Translatione Episc. vocatur Pontifex succes-
sor D. Petri, & Vicarius Iesu Christi. Ergo ex his
Pontificem non esse vocandum Petri Vicarium aperte
patet: & ideo talis loquutio videtur in Pontificali
Sanctissimo corrigenda, tum quia est loquutio im-
propria, ut tenent Castillo, Baronius, & Bellarminus
locis citatis: tum etiam, ne præbeat occasio hære-
ticis asserendi, *Summum Pontificem esse inferiorem D.
Petri*; & ideo illa terra peltis Ecclesiæ M. Antonius
de Dominis, olim Archiepiscopus Spalatenfis, lib. 4.
cap. 1. num. 4. tenet, Pontificem esse D. Petri purum
Ministrum, & substitutum, & idem inferiorem, nixus
authoritate asserentium, & vacantium Summum
Pontificem D. Petri Vicarium.

2. His tamen minimè suffragantibus, inhærendo
vestigiis Pii V. & Clem. VIII. existimo nullam à San-
ctiss. D. N. in dictis verbis Pontificali correctionem
adhibendam esse: nam aliter essent corrigendi S. Can-
ones, Concilia Generalia, & S. Patres. Probatur,
nam ego invenio hæc verba, quibus utitur Pontifica-
le, delumpta esse à Sacris Canonibus, & sic in cap.
non quales, q. 1. Nicolaus Papa ad Melchiam Impera-
torem sic ait: [Non quales Sacerdotes Domini sint, sed
quid de Domino sint, sed quid de Domino loquan-
tur est vobis magnopere prævidendum, nec in Vi-
cariis D. Petri Apostoli vobis est attendendum qui
sint, sed quod pro salute vestra satagant.] Et in cap.
Ego Ludou. dist. 63. Summus Pontifex vocatur etiam
Vicarius D. Petri. Sed textus aureus in favorem Pon-
tificalis invenitur in cap. Quoties, q. 7. in quo adest
formula Iuramenti à schismate redeuntium sub istis
verbis: [Spondeo sub Ordinis mei casu, & apathe-
matis obligatione, atque promitto tibi, & per te S.
Petro Apostolorum Principi, atque ejus Vicario Bea-
tissimo Gregorio, vel successoribus ipsius me nun-
quam quorumlibet suasionibus, vel quocumque alio
modo ad schisma reverfurum.] quæ quidem verba
sunt ipsissima cum verbis appositis in Pontificali, de
quibus nunc est quæstio, an sint corrigenda, nec ne;
quæ quidem à dicto Canone delumpta fuisse reor.
Deinde ego observo, non solum apud Sacros Cano-
nes, sed etiam apud Concilia Generalia Summum
Pontif. D. Petri Vicarium vocari: unde Philippus
Presbyter Legatus Cælestini Papæ, sic loquitur ad
Patres Concilii Ephesini, tom. 2. cap. 16. *D. Petri Ordina-
rius, Successor, & Vicarius, sanctus, Beatissimusque
Papa, & Episcopus noster Cælestinus, nos suos pro se,
quasi Vicarios ad hanc Synodum misit.* Et in Conc. Tici-
nen. sub Joan. VIII. tom. 3. Concil. p. 2. sic habetur. *In
Ecclesia Romana Apostolorum viget successio & Romani
Pontifices Principum Apostolorum Petri, & Pauli Vi-
carii sunt.* S. Bonif. Archiep. Moguntinus ut patet in
Conc. Gall. tom. 2. art. 723. & Ludovicus Pius in De-
creto Confirmationis donationum Avitarum an. 817.
vocatur Pontifices Vicarios D. Petri. Et tandem
etiam Sancti Patres hoc titulo Summos Pontifices de-
corarunt: Et idem D. Bernard. licet lib. de Considerat.
cap. 8. vocaverit Pontificem Vicarium Iesu Christi,
tamè in Ep. 83. vocat illum etiam Vicarium D. Petri,
nam exponens illa verba D. Pauli: *Omnis anima pote-
statibus subdita sit*, sic effatur ad Conradum. *Hanc*

sententiam cupio vos, & moneo custodire in exhibenda reverentia summa, & Apostolica Sede, & B. Petri Vicario; sicut ipsam vobis vultis ab universo servari imperio. Arnolphus etiam Lexoviensis in Epistola ad Alexandrum de promotione sua, sic ait: *Invenim ego minor, licet omnibus, non minore, tamen gaudeo, quam ceteri, gloriam vestra promotionis amplector, & vos Apostolum Christi Petri Vicarium, Pastorem, & Episcopum omnium, qui Christiano nomine censentur, agnosco, Symmacus Papa, in Apolog. adversus Anastasium Imperatorem, sic allegerit. Quia Petrum Alexandrinum recipis, B. Petrum Apostolum in suo Vicario calcare cōtendis, Gelasius etiam Papa Ep. 10. ad Anastasium, vocavit Pontificem D. Petri Vicarium. Idem fecerunt Episcopi Provinciae Tarraconensis ad Hilarium Papam scribentes, ut patet inter ejus Epistolas, & plures alii, quos, ne sim longior, omitto. Si ergo clarè apparet factos Canones, Acta Concilii Generalis, & Sanctos Patres vocasse Pontifices D. Petri Vicarios, non video, quare talis loquutio in Pontificali non sit toleranda.*

3. Solum itaque nunc superest explicandum, quo pacto Pontifex dicatur Vicarius D. Petri. Aliquit asserunt, Patres & Pontifices veneratos esse D. Petrum, ac Ecclesie suae gubernacula, per se etiam modo tractantem. Vnde Petrus Ravennas Epist. ad Emychen. tom. 2. inter Ep. praambulas in Conc. Calcedonensi. sic ait. *Quoniam B. Petrus, qui in propria Sede, & vivit, & praesidet, praestat quarentibus veritatem. S. Leo serm. 2. de Anniversario suae assumptionis, dixit: Quod Beatus Petrus in accepta fortitudine petra perseverans, suscepta Ecclesiae gubernacula, non reliquit. Hinc factum est, ut B. Petri, velut in Sede Apostolica perpetuò sedentis, Pontifices Romani, Vicarios, se ipsos vocant, & à Sanctis Patribus vocati fuerint; ita docet Nicolaus Coëffeteau Episcopus Massiliensis, contra Rempublicam M. Antonii de Dominis, lib. 4. c. 1. n. 5.*

4. Alii verò existimant dicendum cum M. Antonio Cappello in disputatione posteriori de successione Episcopi Romani in Pontificatum B. Petri, c. 9. fol. mibi 275. quod nomen Vicarii à vice derivatur. Quare quicquid alterius cujusque, vel personae, vel rei vices subit, ejus Vicarius dicitur: idque (ait Cappellus,) iis qui mediocriter latine sciunt, magis exploratum est, quam ut probari queat. Hinc Bechmannus de Originibus linguae Latinae verb. *Vices*, sic ait. *A vice Vicarius, hoc est qui alterius vicem obit.* Hoc supposito asserunt, Pontifices, non solum ritè vocari Vicarios Iesu Christi, sed etiam Vicarios D. Petri, non tamen in eodem sensu: nam vocantur Vicarii Christi quia vicem in terris gerunt, ex ejus institutione: nam in illis verbis, *Pasce oves meas, Tibi dabo claves Regni Caelorum, & similibus, non solum fuit inclusus D. Petrus, sed etiam omnes futuri Pontifices: ut contra haereticos probat Suarez, & Duvalius, ubi supra quibus adde Boverium tom. 3. disput. 1. quest. 1. punct. 7. §. 35. & alios. Vocantur etiam Pontifices Vicarii D. Petri, quia ejus vices gerunt, ex successione: In primo sensu Vicarius Christi importat inferioritatem, ratione institutionis: in secundo sensu, Vicarius D. Petri non importat subjectionem, sed aequalitatem ratione successione. Itaque vocare Pontificem B. Petri Vicarium, in subiecta materia de qua loquimur, idem est, ac vocare illum B. Petri successorem. Et quidem, qui succedit alicui in quacumque re, seu functione, ejus Vicarius dicitur. Sic Horatius lib. 3. Od. 24. loquens de Getis, ait.*

*Nec cultura placet longior annua
Defunctumque laboribus*

Aequali recreat sorte Vicarius.

5. In quibus verbis, ut adverte Dionysius Lambinus, & Ioannes Bond, significatur Getas ad colendos

agros singulis annis alterna vice, alios alii succedere: Unde vox illa, *Vicarius*, ut patet apud Horatium, nullam importat subjectionem, & inferioritatem, sed tantum meram successionem. Hinc M. Tullius etiam dixit: *Orat. 5. in Verrem: Vnum & quinquaginta arares, ita video dejectos, ut his ne Vicarii quidem succurrerint.* Quod egregiè confirmatur ex autoritate D. Cypriani, Epist. 67. in qua appellat Stephanum Papam non Vicarium D. Petri, sed Vicarium Cornelii, & Lucii, suorum Praedecessorum, sic enim ait. *Servandus est antecessorum nostrorum Beatorum Martyrum Cornelii, & Lucii honor gloriosus, quorum memoriam, quoniam nos honoramus, multo magis tu frater carissime honorare, & servare gravitate tua debes, qui Vicarius, & Successor eorum factus es.* Ita ille. Ergo clarè patet in dictis verbis S. Cypriani, *Vicarium, & successorem*, esse aliquando synonyma, & unum pro alio accipi; & idè vocavit Stephanum Vicarium Cornelii & Lucii. Vide etiam Maculemum de Monarch. Eccl. tom. 1. p. 2. lib. 4. cap. 10. Altruum Pelagium de Planctu Eccl. lib. 2. cap. 10. Et recognosce etiam Salmasium, utinam pius esse Auctor, qui in impio libro de Primatu Papae cap. 3. fol. 38. Vicarium, successorem significare concedit, & Antonium Delphinum de Eccl. lib. 2. fol. 141.

6. Nec obstat supradictis, quod si *Vicarius* idem est, quod *successor*, ergo quando Pontifex dicitur Vicarius Christi posset forte dicere, idem esse Christi successorem, ut haereticus Sutilivius falsò asserit, se facere Pontifices Romanos. Respondèo hoc esse purum mendacium, Christi enim succedi non potest, quia est sacerdos in aeternum, & perpetuum habet Sacerdotium, ut rectè observat Greterius in *Controversis pro Bellarmino, tom. 2. in defens. lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 9. fol. 500. & lib. 2. cap. 12. fol. 711.* Hinc idem Cardinalis Bellarminus de Scripturis Ecclesiasticis, putavit libros de Regimine Principum D. Thomae non esse D. Thomae, quia in lib. 3. cap. 10. non semel vocat Auctorem Summum Pontificem successorem Christi. Dicendum est igitur, tunc vocem *Vicarii* sum posse pro *successore*, quando quis est *Vicarius*, id est *successor*, alicujus, qui defecit ex munere suo; ut est Pontifex in ordine ad D. Petrum, secus autem quando est *Vicarius*, id est, vicem gerit alicujus qui in officio & munere adhuc permanet, ut est Pontifex in ordine ad Christum, ergo nullo pacto vox *Vicarii* potest sumi pro *successore*, quando Pontifex vocatur Vicarius Iesu Christi.

7. Unde ex his patet responsio ad omnia superius in contrarium adducta: negandum est enim in nostro casu vocem *Vicarii* indicare inferioritatem, & subjectionem, sed dicimus significare aequalitatem per successionem, & etiam negandum est Bellarmino, & Baronio hanc loquutionem esse omninò impetram; at si demum talem esse, quid ad rem? cum ad verum sensum reducat, & ritè à Sanctis Patribus usurpetur, ut visum est supra, & si Bellarmus observat Patres hanc loquutionem, licet improprie, usurpasse ob reverentiam Divi Petri, quare ob eandem reverentiam, non est à nobis in Pontificali relinquenda?

8. Non desinam tamen hic obiter adnotare, non bene Baronium in illa nota apposita in anno 740. dixisse hanc loquutionem fuisse usurpatam, secundum utrum illius temporis, quia non solum in octavo saeculo, (ut ipse ait) sed etià in prioribus, mediis, & posterioribus saeculis Ecclesiae, Pontifices, & Patres, ita loquuti sunt, nà Cyprianus floruit anno 230. Conc. Ephesinum fuit celebrat. an. 431. Episcopi Tarracon. scripserunt Hilario, qui extitit an. 461. Symmachus vixit anno 500. Gregorius anno 590. Bernaldus an. 1130. Arnolphus an. 1160. & hi omnes, & alii vocaverunt Pontificem Vicarium

Vicarium D. Petri, non debet igitur Baronius asserere hunc modum loquendi octavo saeculo usurpatum fuisse.

9. Ad id verò, quod dicebatur M. Antonium de Dominis ex hac loquendi forma arripuisse occasionem dicendi, Pontificem esse D. Petro inferiore; respondeo, non esse novum, Hæreticos ex locis Sanctorum Patrum, male intellectis, imò ex sacra scriptura, eorum deliramenta confirmare. Vocatur enim Pontifex Vicarius Jesu Christi, quia ejus vices gerit, ex institutione, & hæc vox in hoc sensu, importat subjectionem. Vocatur Vicarius D. Petri, quia vices ejus gerit, ratione successione, & in hoc sensu, vox ista, nullam significat superioritatem, sed æqualitatem. Blaterat ergo more suo impius Spalatenfis; nam in materia de qua loquimur idem est Vicarius, ac Successor, ideo Patres, vocando Pontificem D. Petri Vicarium, non intenderunt illum esse ejus purum ministrum, & servum, substitutum, (ut ipse perperam existit) sed æqualem successorem in ejus Cathedra, eo sensu quo Tullius *Att. 6.* in Verrem dixit; *Successor ego Vicarius muneri suo.*

10. Igitur cum ex his omnibus appareat hoc modo loquendi sanctos Patres usos fuisse in omnibus sæculis Ecclesiæ, eo sensu quo supra explicatum est, non videtur à Sanctissimo D. N. nunc in Pontificali Romano emendandum, sicuti non emendaverunt Pius V. & Clemens VIII. ejus Prædecessores. Et reverà si in Pontificali talis locus corrigere, quid ad rem? si adhuc remaneret in Decreto Gratiani, in Concilio Ephesino, & in aliis libris Patrum, qui in diem passim omnium manibus teruntur, cum Pontificale paucis legatur: Deinde, cum hæretici falsò asserant, ut observat Gregerus, in *controverf. pro Bellarmino tom. 2. lib. 2. cap. 19.* & aliis: nos mutilare, & corrumpere Codices prout licet, ex hac correctione, quæ

nam quæso ore impio non effutirent? Imò ex illa magis in suo errore confirmarentur, quòd videlicet, Pontifex sit minor D. Petro: nam dicerent Romanenses, (sic ipsi nos vocant) quia videbant Sanctos Patres, asserendo Pontificem esse Vicarium D. Petri, sensisse D. Petro esse inferiorem, ut hæc veritatem opprimerent talem modum loquendi à Pontificali Romano sustulerunt. Sed quæsancti Patres vocando Pontificem Vicarium D. Petri, nullam ejus indicarunt (ut ipsi perperam asserunt) inferioritatem, sed æqualitatem ratione successione: Ideò talis loquutio non est à nobis respuenda, cum eorum hæresi non faveat: & si à nobis novissimè in Pontificali corrigere, ex hoc, ut supra dixi, magis ipsi excuterent, & in eorum magis firmarentur errore. Et ne in terminis, ut dici solet, terminantibus nostra sententia careat Authore, sciendum est. M. Antonium Cappellum in disputatione posteriori de successione Episcopi Romani in Pontificatum B. Petri, c. 9. docere hanc loquutionem, qua utitur Pontificale Romanum in consecratione Episcoporum, ritè usurpari. Itaque in dictis verbis puto nihil innovandum esse.

11. Nota quod circa prædictam difficultatem fuit inita Congregatio Theologorum coram Eminentiſſ. Cardinalibus Falconerio & Poli, in qua etiam ex mandato felicis recordationis Urbani VIII. ego interfui. Et plures fuerunt in voto, ut pro *Vicario, Successor*, poneretur. Ego verò in negativa sententia steti, quam etiam approbavit sapientissimus Joannes de Lugo, nunc merito S. R. E. Cardinalis, & ex eadem Societate Jesu Pater Terentius Alciatus, nec non Palatii Apostolici Magister; unde relatis votis ad Sanctissimum, ipse ordinavit, quod nihil in Pontificali mutaretur circa præsentem difficultatem ut factum fuit, & Pontificale impressum erat antea tempore Pii V. & Clementis VIII.



INDEX